

Atgofion Chwarae Sir y Fflint 1910 - 2014

*‘Yr hawl i chwarae yw hawl
cyntaf plentyn gan y gymuned.
Chwarae yw hyfforddiant natur
ar gyfer bywyd. Ni all unrhyw
gymuned dresmasu ar yr hawl
hwnnw heb wneud niwed
parhaol i feddyliau a chyrff ei
dinasyddion.’*

David Lloyd George (1925)

Ymgyrch

Roedd ymgyrch Atgofion Chwarae Sir y Fflint yn brosiect hanes cymdeithasol trylwyr i gasglu a chofnodi atgofion trigolion Sir y Fflint am eu profiadau chwarae hwy. Rhedodd y prosiect o fis Ionawr 2011 tan fis Gorffennaf 2014. Cafodd ei gynllunio a'i hwyluso gan staff Tîm Datblygu Chwarae Cyngor Sir y Fflint, gyda chymorth nifer o fudiadau cymunedol sy'n ffurfio Rhwydwaith Chwarae ehangach Sir y Fflint.

Casglodd y prosiect dystiolaeth am y newidiadau yng ngallu plant i chwarae sydd wedi digwydd o fewn cof. Ceir cytundeb cyffredinol bod rhyddid plant i chwarae wedi ei gyfyngu mewn nifer o ffyrdd dros y degawdau diwethaf. Mae'r amser, yn ogystal â'r lle sydd ar gael i blant chwarae wedi ei gyfyngu, sydd wedi arwain at weld rhai plant yn profi tlodi cyfleoedd chwarae.

Daethpwyd i'r penderfyniad i gynnal yr ymgyrch Atgofion Chwarae o ganlyniad i bryder Cyngor Sir y Fflint bod y gostyngiad yng nghyfleoedd plant i chwarae'n cael effaith ar les corfforol a meddyliol plant. Teimlwyd y byddai casglu tystiolaeth fanwl am natur newidiol gallu plant i chwarae'n rhydd, yn sicrhau bod yr awdurdod lleol yn meddu ar ddealltwriaeth ddyfnach o'r rhwystrau sy'n cyfyngu ar hynny o amser a lle sydd ar gael i blant chwarae.

Sylwadau

Mae atgoffa oedolion, yn syml iawn, am eu profiadau chwarae eu hunain yn ddigon i sbarduno ymateb emosiynol sylweddol. Mae hwn yn offeryn eiriolaeth defnyddiol ac angenrheidiol ar gyfer cefnogi hawl plant i chwarae. Felly mae'r weithred o drosglwyddo'r ymgyrch Atgofion Chwarae yma wedi gwneud cyfraniad sylweddol i gefnogi chwarae plant.

Mae oedolion yn cydnabod pa mor bwysig oedd chwarae, rhyddid a symudedd annibynnol iddyn nhw wrth iddynt dyfu. Mae'r mwyafrif o oedolion bellach yn ystyried y byd fel lle sydd ddim yn ddiogel i blant chwarae'n annibynnol ac maent yn anelu i'w 'hamddiffyn' trwy gyfyngu ar eu rhyddid i chwarae heb eu goruchwyllo.

Mae oedolion yn cydnabod, ac yn cael eu tristáu'n aml, nad yw plant mewn cymdeithas gyfoes yn mwynhau'r un rhyddid i chwarae fel y gwnaethant hwy. Yr hyn ddaeth yn gwbl amlwg yw nad yw chwarae plant, fel cyfres unigryw o ymddygiadau, wedi newid fawr ddim dros y blynyddoedd.

Fodd bynnag, yr hyn sy'n ymddangos fel pe bae wedi newid yn sylweddol yw lefel yr amser, y gofod a'r caniatâd sydd ar gael i blant allu chwarae'n rhydd. Golygodd hyn, i rai plant, bod eu cyfleoedd i chwarae wedi eu cyfyngu'n sylweddol ac y bydd hyn, yn anochel, yn effeithio ar eu lles meddyliol a chorfforol.

Mae rhai o'r rhesymau sydd wedi cwtogi rhyddid plant yn rhai real iawn, ond mae rhai eraill yn ymddangos fel pe baent wedi eu seilio ar gam-ganfyddiadau sy'n ddigon cyffredin ymysg y boblogaeth yn gyffredinol.

Mae'r ymgyrch Atgofion Chwarae wedi arddangos y cafwyd cyfnod pryd yr oedd pawb yn derbyn y byddai plant, unwaith eu bod yn ddigon hen a digon hyderus i ymdrin â'r byd mawr y tu allan yn annibynnol, neu gyda'u ffrindiau neu gyda'u brodyr a'u chwiorydd, yn chwarae'r tu allan gan grwydro'n rhydd o fewn eu cymdogaeth eu hunain.

Mae chwarae'n cyfrannu at les a gwytnwch bodau dynol – yn arbennig rhai ifanc. Mae bod â mannau croesawgar, digon o amser a chwmni eraill i chwarae â hwy bob dydd, o bwys mawr i bob plentyn a pherson ifanc – mae angen i ni, fel oedolion, feithrin amgylcheddau sy'n cefnogi hyn.

Amser, gofod a chaniatâd i chwarae

Mae cael mynediad i amser a lle i bob plentyn gyflawni ei hawl i chwarae'n hanfodol i les plant ac, o'r herwydd, i gymdeithas yn gyffredinol. Fel y cyfeiriodd David Lloyd George yn ei araith agoriadol i gymdeithas y National Playing Fields Association (NPFA) ym 1925:

‘Allwn ni ddim tresmasu ar yr hawl hwnnw heb wneud niwed parhaol i feddyliau a chyrff ein dinasyddion.’

Yr ydym, bob un ohonom, wedi tresmasu rywffodd ar yr hawl hwnnw mewn amrywiol ffyrdd cymhleth a rhyngberthynol. Yr her i ni yn awr yw bod rhaid inni sicrhau y gall pob plentyn gael at ei hawl sylfaenol i chwarae a gwydroi'r tueddiadau negyddol sydd wedi codi o'r atgofion real a llawn emosiwn a gyflwynwyd inni gan feddyliau a chalonnau ein cymuned yma yn Sir y Fflint.

Rhagor o wybodaeth

Am fwy o wybodaeth ar sut y gallwch chwarae eich rhan a chefnogi plant i chwarae, ymwelwch â:

www.siryfflint.gov.uk/acic

Cynghorion ar gyfer cefnogi plant i chwarae allan yn hyderus

Mae cyfrifoldeb ar bob un ohonom i gefnogi a pharatoi ein plant i chwarae allan yn hyderus yn eu cymuned. Mae chwarae allan o fudd i blant, yn ogystal â'u rhieni, eu gofawyr a'r gymuned ehangach. Mae cefnogi plant i chwarae allan yn eu cymuned yn cyfrannu at greu cymuned chwarae-gyfeillgar a chydlynol. Efallai y bydd y cynghorion yma'n ddefnyddiol er mwyn annog rhieni a gofawyr a chymunedau lleol i gefnogi plant i chwarae allan yn hyderus:

1. Paratoi plant i fod yn ddiogel ar y stryd

Mae strydoedd yn rhan sylweddol o ofod cyhoeddus mewn cymunedau. Gallwn baratoi plant o oedran ifanc trwy ddweud wrthynt a dangos iddynt sut i gadw eu hunain yn ddiogel ar ac o amgylch y strydoedd.

2. Ystyried ein harferion gyrru personol

Yn aml bydd rhieni'n pryderu am draffig cyn caniatáu i blant chwarae allan. Fel gyrrwyr, gallwn yrru ar gyflymder diogel yn yr un modd y byddem yn dymuno i eraill yrru ar y strydoedd preswyl ble y bydd ein plant ninnau'n chwarae.

3. Helpu plant i ddod i adnabod eu cymdogaeth

Pe byddem ninnau'n dibynnu llai ar deithio yn y car yn ein cymunedau lleol, byddai plant yn dod i adnabod eu strydoedd lleol. Gallai cerdded i ac adref o gyfleusterau lleol, fel y siop, yr ysgol a'r parc, ein helpu i ddynodi ffyrdd, gyda'n plant, i'w cadw'n ddiogel.

4. Bod yn gymunedol-gyfeillgar

Gallwn ddod i adnabod pobl leol, cymdogion a theuluoedd eraill, a chytuno gyda'n gilydd i gadw llygad ar y plant i gyd. Bydd hyn yn meithrin ymdeimlad o gymuned ddiogel, fydd yn caniatáu i fwy o blant chwarae allan yn amlach, ac i fod yn fwy diogel yn gwneud hynny.

5. Ymddiried yn y plant

Gallwn gytuno gyda'n plant i ble ac am ba hyd y gallant fynd allan i chwarae. Os ydynt yn adnabod eu hardal leol, eu cyfeiriad a'u rhif ffôn, pw y gallant alw arnynt, a sut i ddweud yr amser, bydd yn helpu wrth wneud y trefniadau hyn.

6. Bod yn realistig

Bydd cadw ein pryderon mewn persbectif a gwybod am gymdogion a thrigolion lleol y gallwn alw arnynt os oes gennych unrhyw bryderon o gymorth. Mae buddiannau chwarae'r tu allan yn llawer mwy nag unrhyw risg.

7. Sicrhau newid

Gallwn ymuno â phobl leol eraill i ymgyrchu dros newidiadau i'n cymdogaeth allai wneud ein hardaloedd lleol yn fannau ble y gall plant chwarae allan yn hyderus. Gallwn hyrwyddo pwysigrwydd chwarae allan trwy siarad â phobl eraill yn ein cymdogaeth neu trwy gynnal digwyddiadau cymunedol a gadael i eraill wybod amdanynt.

